

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 316 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
<i>Xurramov Anvar Vafqulovich</i>	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
<i>Olim Ziyoyev Toshpulatovich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
<i>Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora</i>	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
<i>Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich</i>	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari	34
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
<i>Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi</i>	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
<i>Kushakova Nargiza Islambaevna</i>	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
<i>Majitova Munisa Oybek qizi</i>	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
<i>Normurodova Qunduz Tursun qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
<i>Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li</i>	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
<i>Po'latova Sitora Olimjonovna</i>	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
<i>Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich</i>	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
<i>Shomurotova Sh. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	73
<i>Shermanova Feruza Djumaboyevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
<i>Suvanova Kamola Raimqul qizi</i>	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
<i>Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi</i>	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
<i>Набиев Абдулло Абдувохидович</i>	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
<i>Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna</i>	

Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ma’naviy fazilatlarini shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta’limni tashkil etish metodikasi	101
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili	104
Allanov Shuxrat Qilichovich	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari	108
Fayziyev Baxodir Baxshilloevich	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish	112
Imamova Nilufar Zabiylulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
Eshonqulova Ma’suda Habibovna	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
Islomova Ozoda Isomiddin qizi	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
Abdullayeva Maftuna	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish	135
Axmadova Malika	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
Xotamov Jaloliddin Xusniddin o‘g‘li	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari	143
Mirzayeva Nodira Abduxamidovna	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati	146
D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish	154
G‘. Yu. Eshmirzayev	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari	157
Kamolova Nargiza Ibragimovna	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
Mapruza Embergenova	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
Raximova Nigora Atakulovna	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish ..	180
Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili	184
Xolmuratova Mahbuba Maxmudovna	

O'smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlarning psixologik xususiyatlari Yarmatova Sanobar Jo'rayevna	189
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar Norquvatova Diyora Davron qizi	193
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	197
Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих Зохилов Нодирбек Улугбекович	201
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'рни va amaliy ahamiyati Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	205
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari Niginabonu Fayzullayeva	209
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	214
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish Tilovova Turdixol Baratovna	219
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	222
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	228
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari U. A. Alibayeva	233
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari O. K. Kadambayeva	236
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati Achilova Sevara Djasirkulovna	240
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish Musayeva Guzal Ne'matillayevna	243
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	247
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка Юлдашев Баходир Бекмуратович	250
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati A. X. Norov	253
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров Адилова Солияхон	259
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	263
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	268
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	271
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	274

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati.....	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari.....	288
Karimova Umida Alijon qizi	
Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish	298
Sh. Allanazarova, R. Janabaeva	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev	

ERGONOMIK YONDASHUV ASOSIDA REGISTRATOR OFISI ISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH

To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li
Namangan davlat universiteti, p. f. d, (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida registrator ofisi ish jarayonlarini ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi registrator ofisi faoliyatida mavjud jarayonlarni optimallashtirish orqali xizmat samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan modelni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda tizimli tahlil, modellashtirish, empirik kuzatuv va qiyosiy tahlil metodlari qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, ergonomik tamoyillar asosida qayta tashkil etilgan jarayonlar xizmat ko'rsatish tezligini oshiradi, xatoliklarni kamaytiradi va foydalanuvchi qoniqishini yaxshilaydi. Xulosa sifatida ergonomik modellashtirish registrator ofisi faoliyatini takomillashtirishning samarali vositasi ekanligi asoslab berildi.

Kalit so'zlar: registrator ofisi, ergonomika, modellashtirish, ish jarayoni, optimallashtirish, KPI, boshqaruv, xizmat sifati, raqamli tizim.

Abstract: This article analyzes the modeling and improvement of registrar office processes in higher education institutions based on an ergonomic approach. The main objective of the study is to develop a scientifically grounded model aimed at increasing service efficiency through the optimization of existing registrar office processes. The study employs methods of system analysis, modeling, empirical observation, and comparative analysis. The results show that processes reorganized according to ergonomic principles increase service speed, reduce errors, and improve user satisfaction. In conclusion, ergonomic modeling is substantiated as an effective tool for improving the performance of registrar offices.

Key words: registrar office, ergonomics, modeling, work process, optimization, KPI, management, service quality, digital system.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы моделирования и совершенствования процессов регистрационного офиса в высших учебных заведениях на основе эргономического подхода. Основной целью исследования является разработка научно обоснованной модели, направленной на повышение эффективности обслуживания за счёт оптимизации существующих процессов деятельности регистрационного офиса. В исследовании применялись методы системного анализа, моделирования, эмпирического наблюдения и сравнительного анализа. Результаты показали, что процессы, реорганизованные на основе эргономических принципов, повышают скорость обслуживания, снижают количество ошибок и улучшают удовлетворённость пользователей. В заключение обосновано, что эргономическое моделирование является эффективным инструментом совершенствования деятельности регистрационного офиса.

Ключевые слова: регистраторский офис, эргономика, моделирование, рабочий процесс, оптимизация, KPI, управление, качество обслуживания, цифровая система.

KIRISH

So'nggi yillarda oliy ta'lim tizimida boshqaruvning yangi paradigmalariga o'tish jarayoni kuzatilmoqda. Raqamlashtirish, xizmatlar sektorining kengayishi hamda talabaga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasining rivojlanishi oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Ayniqsa, registrator ofisi faoliyati ta'lim xizmatlarini tashkil etish, akademik jarayonlarni muvofiqlashtirish va talabalarga sifatli xizmat ko'rsatishda strategik ahamiyat kasb etadi. Registrator ofisi zamonaviy oliy ta'lim tizimida "front-office" va "back-office" funksiyalarini birlashtiruvchi kompleks tizim sifatida qaraladi. U orqali talabalar ro'yxatga olinadi, o'quv jarayoni monitoring qilinadi, akademik ma'lumotlar boshqariladi va xizmatlar ko'rsatiladi.

Shu bois mazkur tizim samaradorligi butun oliy ta'lim muassasasining umumiy boshqaruv sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Biroq amaliy kuzatuvlar va empirik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, registrator ofisi faoliyatida quyidagi tizimli muammolar mavjud:

- ish jarayonlarining ortiqcha murakkabligi va standartlashmaganligi;
- xizmat ko'rsatish bosqichlarining takrorlanishi va vaqt yo'qotishlari;
- inson omilining yetarli darajada hisobga olinmasligi;
- ish joylarining ergonomik talablar asosida tashkil etilmaganligi;
- xodimlar yuklamasining nomutanosib taqsimlanishi;
- foydalanuvchi tajribasining past darajada tashkil etilishi.

Mazkur muammolar registrator ofisi faoliyatining samaradorligini pasaytiradi, xizmat ko'rsatish sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi hamda talabalar va xodimlar orasida norozilikni keltirib chiqaradi. Shu nuqtai nazardan, registrator ofisi ish jarayonlarini qayta ko'rib chiqish, ularni ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va optimallashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Ergonomik yondashuv ish jarayonlarini insonning fiziologik, psixologik va kognitiv imkoniyatlariga moslashtirish orqali samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda inson–texnologiya–muhit tizimi asosiy boshqaruv elementi sifatida qaralib, aynan ushbu uchlikning muvozanati tashkilot samaradorligini belgilovchi asosiy omil sifatida e'tirof etiladi.

Tadqiqot maqsadi – registrator ofisi ish jarayonlarini ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va takomillashtirishning nazariy hamda amaliy asoslarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- registrator ofisi faoliyatining nazariy asoslarini tahlil qilish;
- ergonomik yondashuvning boshqaruvdagi o'rnini aniqlash;
- mavjud ish jarayonlaridagi kamchiliklarni aniqlash;
- ergonomik modellashtirish asosida takomillashtirilgan model ishlab chiqish;
- samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash va baholash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda oliy ta'lim tizimida boshqaruvning yangi paradigmalari o'tish jarayoni kuzatilmoqda. Raqamlashtirish, xizmatlar sektorining kengayishi hamda talabaga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasining rivojlanishi oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Ayniqsa, registrator ofisi faoliyati ta'lim xizmatlarini tashkil etish, akademik jarayonlarni muvofiqlashtirish va talabalarga sifatli xizmat ko'rsatishda strategik ahamiyat kasb etadi. Registrator ofisi zamonaviy oliy ta'lim tizimida "front-office" va "back-office" funksiyalarini birlashtiruvchi kompleks tizim sifatida qaraladi. U orqali talabalar ro'yxatga olinadi, o'quv jarayoni monitoring qilinadi, akademik ma'lumotlar boshqariladi va xizmatlar ko'rsatiladi.

Shu bois mazkur tizim samaradorligi butun oliy ta'lim muassasasining umumiy boshqaruv sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Biroq amaliy kuzatuvlar va empirik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, registrator ofisi faoliyatida yuqoridagi tizimli muammolar mavjud. Mazkur muammolar registrator ofisi faoliyatining samaradorligini pasaytiradi, xizmat ko'rsatish sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi hamda talabalar va xodimlar orasida norozilikni keltirib chiqaradi. Shu nuqtai nazardan, registrator ofisi ish jarayonlarini qayta ko'rib chiqish, ularni ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va optimallashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Ergonomik yondashuv ish jarayonlarini insonning fiziologik, psixologik va kognitiv imkoniyatlariga moslashtirish orqali samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda inson–texnologiya–muhit tizimi asosiy boshqaruv elementi sifatida qaralib, aynan ushbu uchlikning muvozanati tashkilot samaradorligini belgilovchi asosiy omil sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqot maqsadi – registrator ofisi ish jarayonlarini ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va takomillashtirishning nazariy hamda amaliy asoslarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- registrator ofisi faoliyatining nazariy asoslarini tahlil qilish;
- ergonomik yondashuvning boshqaruvdagi o'rnini aniqlash;
- mavjud ish jarayonlaridagi kamchiliklarni aniqlash;

- ergonomik modellashtirish asosida takomillashtirilgan model ishlab chiqish;
- samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash va baholash.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari registrator ofisi ish jarayonlarini ergonomik yondashuv asosida qayta tashkil etish sezilarli ijobiy natijalar berishini ko'rsatdi.

Empirik tahlil natijasida quyidagi kamchiliklar aniqlandi:

- ortiqcha va takrorlanuvchi operatsiyalarning mavjudligi;
- xizmat ko'rsatish bosqichlarining mantiqsiz ketma-ketligi;
- inson yuklamasining notekis taqsimlanishi;
- ish jarayonlarining standartlashtirilmaganligi.

Mazkur kamchiliklar xizmat vaqtining uzayishiga va xatoliklar sonining ortishiga olib kelmoqda. Taklif etilgan ergonomik model quyidagi prinsiplar asosida ishlab chiqildi: ish jarayonlarini soddalashtirish, ortiqcha bosqichlarni qisqartirish, inson yuklamasini optimallashtirish, avtomatlashtirish darajasini oshirish. Natijada quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

- xizmat ko'rsatish vaqti o'rtacha 30–35 % ga qisqardi;
- xatoliklar darajasi 20–25 % ga kamaydi;
- xodimlarning ish samaradorligi sezilarli darajada oshdi;
- foydalanuvchi qoniqish darajasi yuqoriladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, eng yuqori samaradorlik inson omili (kompetensiya, motivatsiya), texnologik vositalar (raqamli platformalar) va ergonomik muhit (ish sharoiti) uyg'unligida ta'minlanadi. Agar ushbu omillardan biri e'tibordan chetda qolsa, tizim samaradorligi pasayadi.

Tadqiqot asosida ergonomik ish joylari, optimallashtirilgan biznes jarayonlar, raqamli boshqaruv tizimi hamda KPI asosida monitoringni o'z ichiga olgan integratsiyalashgan model ishlab chiqildi. Mazkur model registrator ofisi faoliyatini tizimli ravishda takomillashtirish imkonini beradi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, registrator ofisi faoliyatini samarali tashkil etishda faqat texnologik yondashuv yetarli emas, inson omili va ergonomika asosiy strategik omil sifatida qaralishi lozim. Tadqiqot natijalari mavjud ilmiy qarashlarni tasdiqlaydi va ularni yangi sharoitda rivojlantiradi. Xususan, boshqaruv samaradorligi inson omiliga bevosita bog'liq, ergonomika xizmat tizimining ajralmas elementi hisoblanadi hamda modellashtirish orqali jarayonlarni optimallashtirish mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida registrator ofisi faoliyatini modernizatsiya qilishda ergonomik yondashuvni keng joriy etish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida registrator ofisi faoliyatini ergonomik yondashuv asosida modellashtirish va takomillashtirish nafaqat tashkiliy samaradorlikni oshirish, balki boshqaruv sifatini yangi bosqichga olib chiqishda ham muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot davomida registrator ofisi faoliyatining mavjud holati tizimli tahlil qilinib, undagi funksional, tashkiliy va ergonomik muammolar aniqlashtirildi. Xususan, ish jarayonlarining ortiqcha bosqichlarga ega ekani, ayrim funksiyalarning takrorlanishi, xizmat ko'rsatish ketma-ketligining optimal emasligi, xodimlar yuklamasining notekis taqsimlanishi hamda ish joylarining insonning fiziologik va kognitiv imkoniyatlariga to'liq mos emasligi registrator ofisi samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgani asoslandi.

Tadqiqotning nazariy natijalari shuni ko'rsatdiki, registrator ofisi faoliyatini takomillashtirishda inson omili, texnologik vositalar va tashkiliy muhit bir-biri bilan uzviy bog'liq yagona tizim sifatida qaralishi zarur. Boshqaruv samaradorligini faqat raqamli texnologiyalarni joriy etish yoki tashkiliy tuzilmani o'zgartirish orqali ta'minlab bo'lmaydi, chunki har qanday boshqaruv jarayonining markazida inson turadi. Shuning uchun registrator ofisi faoliyatida xodimning ish imkoniyatlari, psixologik holati, kognitiv yuklamasi, xizmat ko'rsatish tezligi va foydalanuvchi bilan o'zaro muloqot sifati kabi omillar alohida e'tiborga olinishi lozim.

Ergonomik yondashuvning amaliy ahamiyati shundan iboratki, u ish jarayonlarini inson imkoniyatlariga moslashtirish, ortiqcha harakat va vaqt sarfini kamaytirish, ish joyini qulay tashkil etish hamda axborot oqimlarini soddalashtirish orqali umumiy samaradorlikni oshiradi. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan ergonomik model registrator ofisi faoliyatida jarayonlarni qayta ko'rib chiqish, ularni izchil tartibga solish va xizmat ko'rsatish

sifatini yaxshilash uchun ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ayniqsa, ish jarayonlarini modellashtirish asosida bosqichlarni optimallashtirish, keraksiz operatsiyalarni qisqartirish, xodimlarning funksional vazifalarini aniqlashtirish va raqamli platformalar bilan integratsiyani kuchaytirish samaradorlikni sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi. Empirik tahlillar ham ergonomik modellashtirishning ijobiy ta'sirini tasdiqladi. Takomillashtirilgan modelni qo'llash natijasida xizmat ko'rsatish vaqti qisqarishi, xatoliklar soni kamayishi, xodimlarning ish unumdorligi ortishi va talabalar qoniqish darajasining oshishi kuzatildi. Bu esa registrator ofisi faoliyatini boshqarishda ergonomik yondashuvning faqat nazariy konsepsiya emas, balki real amaliy natija beruvchi boshqaruv vositasi ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mazkur yondashuv xizmatlar sifati, tezkorlik, aniqlik va shaffoflikni ta'minlash orqali oliy ta'lim muassasasining umumiy boshqaruv imijiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot asosida quyidagi umumiy ilmiy xulosalarga kelindi:

- *birinchidan*, registrator ofisi faoliyati oliy ta'lim boshqaruv tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning samaradorligi ta'lim xizmatlari sifati bilan bevosita bog'liq;
- *ikkinchidan*, ushbu faoliyatni samarali tashkil etishda inson omili markaziy determinant hisoblanadi;
- *uchinchidan*, ergonomik yondashuv registrator ofisi ish jarayonlarini maqbullashtirish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va boshqaruv natijadorligini kuchaytirishning muhim metodologik asosi hisoblanadi;
- *to'rtinchidan*, inson–texnologiya–muhit integratsiyasiga tayangan boshqaruv modeli registrator ofisi faoliyatini barqaror rivojlantirish uchun eng maqbul yondashuv sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalariga tayangan holda amaliy tavsiyalar ham ishlab chiqildi. Jumladan, oliy ta'lim muassasalarida registrator ofislarini tashkil etishda ish joylarini ergonomik mezonlar asosida qayta loyihalash, xizmat ko'rsatish jarayonlarini bosqichma-bosqich modellashtirish, xodimlar yuklamasini muvozanatlashtirish, raqamli interfeyslarni foydalanuvchi uchun qulay shaklga keltirish hamda KPI asosida monitoring va baholash tizimini joriy etish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, registrator ofisi xodimlari uchun ergonomika, xizmat madaniyati, stress-menejment va raqamli boshqaruv bo'yicha muntazam malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish ham muhim ahamiyatga ega.

Yakuniy xulosa sifatida aytish mumkinki, ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Mazkur yondashuv nafaqat ichki tashkiliy jarayonlarni maqbullashtirishga, balki talabalariga ko'rsatilayotgan xizmat sifatini yaxshilashga, xodimlar faoliyatini yengillashtirishga va butun ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli, kelgusida registrator ofisi faoliyatini rivojlantirish bo'yicha strategik dasturlarda ergonomik boshqaruv tamoyillarini ustuvor yo'nalish sifatida belgilash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. OECD. (2021). The State of Higher Education 2021: One Year into the COVID-19 Pandemic. – OECD Publishing.
2. UNESCO. (2021). Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. – UNESCO.
3. World Bank. (2022). Remote Learning and Digital Transformation in Higher Education. – World Bank.
4. European Commission. (2021). Digital Education Action Plan (2021–2027). – European Union.
5. International Organization for Standardization. (2020). ISO 9241-210:2020 Ergonomics of Human-System Interaction. – ISO.
6. To'xtamurodov A. (2024). Theoretical and Methodological Foundations of Preparing Informatics Teachers for Ergonomic Activities. – International Journal, 4(10), 205–211.
7. Norman D. A. (2023). Design for a Better World: Meaningful, Sustainable, Humanity-Centered. – MIT Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.